Justis- og politidepartementet

Postboks 8005 Dep

0030 OSLO

Saksbehandler: Tone Eli Moseid
Direkte tlf.: 23 11 75 44

Vår ref.: 07/79-
Deres ref.:

Vår dato: 14.05.2007
Deres dato: 02.03.2007

Høringssvar - innføring av nasjonalt ID-kort - rapport fra interdepartemental arbeidsgruppe

ABM-utvikling er Kultur- og kirkedepartementets rådgivende og utøvende fagorgan for arkiv, bibliotek og museum. ABM-utvikling skal drive aktivt, strategisk utviklingsarbeid for å samordne, effektivisere og styrke arkiv-, bibliotek- og museumsfeltet. Målet er å sette institusjonene og sektorene bedre i stand til å løse faglige oppgaver og til å møte nye utfordringer i samfunnet, og å arbeide med hele spekteret av funksjoner innen arkiv, bibliotek og museum. ABM-utvikling arbeider dessuten på tvers av faglige sektorgrenser og tar vare på departementsovergripende samarbeidsoppgaver i tilknyting til arkiv-, bibliotek- og museumsfeltet.

Det er et overordnet mål for ABM-utvikling å sikre fri og uhindret tilgang til innhold og tjenester i arkiv, bibliotek og museum, samtidig som det tas hensyn til opphavsrett og personvern.

En stor del av ABM-utviklings strategiske virksomhet er knyttet til utvikling av digitalt innhold og digitale tjenester i arkiv, bibliotek og museer. Programmet Norsk digitalt bibliotek er et viktig innsatsområde, der det nå arbeides med å få etablert et felles søk i alle norske bibliotek. Innenfor rammene av Norsk digitalt bibliotek har det også blitt utviklet et Felles lånekort, det vil si at brukeren kan benytte samme lånekort i alle typer bibliotek og trenger ikke å opprette et nytt kort for hvert bibliotek han henvender seg til. Mange bibliotek alt har tatt i bruk Felles lånekort, dette er et godt virkemiddel for å få til et brukertilpasset tjenestetilbud. I september 2006 leverte ABM-utvikling utredningen *Bibliotekreform 2014* til Kultur- og kirkedepartementet og Kunnskapsdepartementet. *Bibliotekreform 2014* inneholder forslag til en rekke strategier og tiltak for å fornye og styrke bibliotekene i Norge, ikke minst i forhold til utvikling av digitalt innhold og digitale tjenester. Utredningen er for tiden ute på høring.

ABM-utvikling la nylig fram rapporten *Kulturarven til alle*, som analyserer behov og foreslår tiltak i forbindelse med digitalisering av ressurser i hele abm-sektoren. Rapporten er utarbeidet av Arbeidsgruppa for digitalisering, som ble opprettet av ABM-utvikling som en

del av programmet Norsk digitalt bibliotek. Rapporten har vært ute på høring, med høringsfrist 1. februar 2007.

Videre arbeider ABM-utvikling med å få etablert en felles portal for abm-sektoren, som skal kunne gi allmenheten rask og uhindret tilgang til de samlede ressursene i arkiv, bibliotek og museum. Disse ressursene vil bestå både av digitalt materiale og katalogdata for tradisjonelt materiale.

Spesielt innen fagbiblioteksektoren har det vokst fram behov for autentisering av bruker for å sikre tilgang til lisensiert materiale, og i utviklingen av tjenester basert på brukermedvirkning, vil behovet for autorisasjon forsterkes.

Likelydende høringssvar er sendt Fornyings- og administrasjonsdepartementet, i forbindelse med høring av forslag til strategi for bruk av eID og e-signatur i offentlig sektor. Vi har valgt å gi en samlet uttalelse for disse to høringene, dels fordi de er nær knyttet til hverandre, dels fordi en del av de samme synspunktene vi presenterer vil berøre begge høringene.

Innføring av elektronisk ID-kort

Med bakgrunn i at arkiv, bibliotek og museer primært gir fri og uhindret tilgang til samlinger og tjenester, er behovet for å bekrefte egen identitet først og fremst knyttet til transaksjoner (som ved lån av bibliotekmateriale), tilgang (som ved lisensiert eller opphavsrettslig beskyttet materiale), og rettighetsbasert tilgang (som ved innsynsrett i arkivmateriale). Museer har hittil benyttet ID-kort i svært liten utstrekning, om noen. Enkelte arkiv utsteder ID-kort i form av adgangskort til lesesal, men baserer seg ikke primært på slike egne ID-kort. Bibliotekene har lang tradisjon for bruk av ID-kort for utlån av bibliotekmateriale.

Et nasjonalt ID-kort kunne tenkes å få betydning for abm-sektorens tjenesteyting i forhold til bruk som lånekort ved bibliotek (felles lånekort).

Så lenge utstedelsen av et nasjonalt elektronisk ID-kort skal være basert på frivillighet, vil det ha liten betydning for bruk i bibliotek, fordi dette sannsynligvis vil føre til en forholdsvis lav utbredelse. Siden det legges opp til en selvkost gebyrordning for utstedelse, legger dette en ytterligere begrensning. Lov om folkebibliotek legger til grunn at bruk av folkebibliotek skal være gratis. Dette er fortolket dit hen at det ikke skal kunne tas betalt for utstedelse av lånekort. Også ved andre bibliotek vil det oppleves som problematisk med for eksempel et tresifret gebyr for å få anskaffet slikt ID-kort. Videre er det av stor viktighet for spesielt skole- og folkebibliotek at barn skal kunne få lånekort, selv under 13 år. Det er derfor lite hensiktsmessig for bibliotekene å legge om til å kun bruke et nasjonalt elektronisk ID-kort som lånekort i bibliotekene. I tillegg vil det av en del innbyggere kunne oppfattes som en ekstra barriere at kortet utstedes av politiet.

Et vel så viktig moment er at når funksjonaliteten i et slikt ID-kort er basert på annen teknologi enn det bibliotekene har investert i (strekkode), ville det påføre bibliotekene store kostnader for å skifte ut utlånsutstyr og utlånsautomater. Det ser derfor ikke ut til å være særlig hensiktsmessig å kople et slikt nasjonalt ID-kort opp mot felles lånerdatabase.

På side 9 i oppsummeringen i rapporten heter det: ”Kortene er kun ment som et tilbud til personer for at disse lett skal kunne identifisere seg når det foreligger et saklig behov.” Det kan være interessant å se et slikt ID-kort som en sikker identifikasjon ved rettighetsbasert tilgang til arkivmateriale, eller ved tilgang til lisensiert eller opphavsrettslig beskyttet

materiale. Spesielt i det siste tilfellet vil det ofte være snakk om tilgang via Internett, og man kan også tenke seg tilsvarende løsninger innen arkiv, selv om det her som oftest vil kreves en skjønnsmessig vurdering av arkivfaglig personale før tilgang kan gis – en vurdering som vanskelig lar seg automatisere. Bruk av ID-kort for identifikasjon ved Internett-tilgang ser inntil videre ikke ut til å være en allment tilgjengelig mulighet, uten at man bruker det standardiserte brukergrensesnittet som finnes på pc'er.

Bruk av eID og e-signatur i offentlig sektor

Sikkerhetsnivå og eID

ABM-utvikling har ingen merknader til rammeverket for autentisering og uavviselighet i elektronisk kommunikasjon med offentlig sektor (vedlegg 1), og at dette legges til grunn som en anbefaling for alle offentlige virksomheter som har hatt, eller planlegger å ta i bruk løsninger for elektronisk autentisering og signering i slik kommunikasjon.

Bibliotek og museum som institusjoner vil etter det vi kan se, sjelden ha behov for å oppnå sikkerhetsnivå 4. Arkivinstitusjoner vil derimot ha stort behov for et høyt sikkerhetsnivå i forhold til personsensitivt og taushetsbelagt materiale. Dette regner vi med at Riksarkivaren vil komme nærmere inn på i en høringsuttalelse. Vi presiserer likevel at både bibliotek og museum av og til tar i mot arkiver med sensitive og taushetsbelagte opplysninger for bevaring, og vil i forvaltingen av dette materialet ha de samme behov som arkivinstitusjoner

Når det presenteres at eID på sikkerhetsnivå 3 tilsvarer den type påloggingsløsninger som i dag benyttes på MinSide og Altinn, mener vi det vil være en hensiktsmessig løsning for virksomheter innen abm-sektoren som bruker pålogging i dag, som bibliotekene. Allerede i dag har arbeidet med å sikre kobling mellom MinSide og Felles lånekort kommet langt, og fødselsnummer er den felles personID'en som brukes i koblingen. Brukere pålogget MinSide skal få opplysninger som er knyttet til Felles lånekort. Det forutsettes da at slik påloggingsløsning ikke krever større investeringer for virksomhetene, og heller ikke for bruker. Prinsipp 5, om å utnytte det offentliges stordriftfordeler / samlede kjøpekraft (s. 61), vil ikke komme til anvendelse hvis kostnadene blir plassert på den enkelte kommunale eller statlige institusjon, slik spesielt arkiv og bibliotek er organisert i dag. Da vil fort begrensninger i egen budsjettsituasjon sette begrensninger.

Utgangspunktet har vært at målgruppen for forsyning av eID er hele landets befolkning fom 13 år. Dette ekskluderer i utgangspunktet en svært viktig brukergruppe, spesielt for folke- og skolebibliotek, og vil kreve at det etableres parallelle systemer som ivaretar behovet for å gi også barn og unge en ID i forhold til biblioteket. Vi støtter for så vidt modellen med felles forsyning av offentlig eID (modell 3), men ser at koplingen mot Skattedirektoratets PIN-kodesystem kan oppleves som lite hensiktsmessig for bruker.

Det legges i høringsutkastet til grunn at det beste alternativet for forsyning med eID på sikkerhetsnivå 4, er realiseringen av et nasjonalt eID-kort. Vi viser til de merknadene vi har presentert over angående nasjonalt eID-kort.

Offentlig utstedelse av virksomhetssertifikater

Utstedelse av slike virksomhetssertifikater bør legges til et slikt offentlig organ som Brønnøysundregisteret, ikke minst fordi det er viktig å kunne sørge for å sikre og bevare

informasjon om disse sertifikatene, også for ettertiden. Dette er av betydning når digitale arkiver skal kunne gjøres tilgjengelig i ettertiden.

Behovet for samtrafikknav
ABM-utvikling støtter forslaget om at det etableres et samtrafikknav for eID/e-signatur. Vi støtter også forslaget om at kostnadene ved etablering og bruk sentraliseres hos forvalter av samtrafikknavet.

Med vennlig hilsen

Jon Birger Østby
avdelingsdirektør

Leikny Haga Indergaard
avdelingsdirektør

Kopi: Kultur- og kirkedepartementet